

Léčba operační

Operační léčba se provádí hlavně v případech komplikovaného a dlouhotrvajícího průběhu hemoroidální nemoci. Operace většinou dnes spočívá v **podvázání rozšířených hemoroidálních žil, které tímto zákrokem seschnou a vymizí.** Tato operace probíhá zcela bez rizika s dobrými výsledky. Od někdejšího zmrazování hemoroidů bylo již upuštěno.

Pamatujte

Dodržováním doporučených léčebných postupů a pravidelnými kontrolami u ošetřujícího lékaře přispějete k urychlení léčby hemoroidů o omezení svoje zdravotní i psychické potíže na minimum.

Autor

doc. MUDr. Milan Kment, CSc.

Recenze

prof. MUDr. Kamil Provazník, CSc.

Grafická úprava

Luděk Rohlík

Vydal Státní zdravotní ústav, Šrobárova 48, Praha 10

Vytisklo vydavatelství Zdeňka Vavřínová - DOVA, Hruškové Dvory 33, Jihlava

1. vydání, Praha 1997

© Státní zdravotní ústav

Neprodejně

Název hemoroidy je řeckého původu a znamená krvácení (haima = krev, rhein = téci). Tento název pochází z nejčastějších projevů onemocnění, a tím je krvácení z konečníku. Jiný název v českém písemnictví pro toto onemocnění je zlatá žíla, ale ten se příliš neujal.

Historie

Hemoroidy jsou staré jako lidstvo samo. Již v **egyptských papyrech** se dočteme o onemocněních konečníku, z nichž jistě byly hemoroidy nejčastější. Faraon měl na péči o konečník svého lékaře. Ve starověku také **Řekové a Římané** měli již zrcátko, kterým byla onemocnění řiti a konečníku vyšetřována. Tímto onemocněním byly asi většinou hemoroidy a jejich komplikace.

Protože onemocnění je lokalizováno v tabuizované a choulostivé oblasti, **nemocní se ostýchají a bojí vyhledávat lékaře**, a proto většinou získávají rady od svých známých nebo četbou populární či odborné literatury. Těmto pacientům je určeno následující poučení.

Výskyt

Hemoroidy jsou **nemocí typicky lidskou**; u zvířat se nevyskytují. Pravděpodobně je to způsobeno, na rozdíl od jiných savců, vzpřímenou polohou člověka a nerovnoměrným zatížením jednotlivých částí těla. Onemocnění hemoroidy je velmi časté a téměř každý s ním má své zkušenosti. V současné době odhadujeme, že asi 70 % lidí starších 30 let má obtíže s hemoroidy. Jedno staré úsloví praví, že lidé se dělí na ty, kteří hemoroidy mají a na ty, kteří je mít budou.

Co jsou hemoroidy?

Hemoroidy jsou **rozšířené žilní pleteně uvnitř řitního kanálu a sliznice dolní části konečníku**. Do určité míry můžeme zjednodušeně říci, že pokud jsou viditelné zevně, nazýváme je **hemoroidy zevní, hemoroidy vnitřní** viditelné nejsou. Ovšem z praktických důvodů nemá toto rozdělení podstatný význam. Většinou dochází k onemocnění hemoroidů vnitřních, které vyhřezávají řitním kanálem navenek. Rozšířené úseky žil se dostávají při tlaku na stolicí mimo konečník, kde je možno je nahmatat jako viditelné uzle. Po stolici se většinou zase v krátké době vrací zpět. Někdy je však třeba použít k jejich vpravení zpět prstu, případně je již nelze zatlačit dovnitř vůbec. Pokud zůstává vyhřezlá část konečníku mimo řitní otvor trvale a navíc ještě bolí, je v tomto případě návštěva lékaře nezbytná, neboť hrozí větší poškození vyhřezlého střeva. Lékař posoudí další postup a někdy navrhne i operační zákrok.

HEMOROIDY

Obtíže s hemoroidy se vyskytují v **každém věku**. Časté jsou také u mladých mužů ve věku kolem 20 let, které značně znepokojí jejich první závažně vypadající nemoc. Mladé ženy se s tímto onemocněním seznamují často v období prvního těhotenství a porodu.

Příčinou vzniku hemoroidů je především **sedavý způsob života, dále strava s nízkým obsahem vlákniny a zácpa**. U některých celkových onemocnění jsou hemoroidy častější, např. u jaterních chorob.

Potíže

Charakteristickými příznaky jsou **krváčení, bolest a zánět okolní kůže**, který se projevuje většinou svěděním. I když obtíže jsou časté a typické, komplikace a jiné nemoci vyžadují další vyšetření a léčení.

Krváčení z hemoroidů se většinou objevuje v podobě kapek sytě jasně červené krve, která zůstává na stolici nebo na toaletním papíře. Někdy je krváčení dlouhodobé a časté a nemocný nemá kromě nich žádné další větší potíže. Najednou se mu však začne špatně dýchat a pociťuje únavu. Je to známkou chudokrevnosti, která vzniká nadměrnou ztrátou krve a s ní i železa, které nebylo do organismu dodáváno. Tato situace však nastává u onemocnění hemoroidy opravdu velmi vzácně.

Za prostým krvácením se mohou skrývat závažnější choroby, jako je rakovina konečníku a řiti nebo chronický zánět konečníku a tlustého střeva. Proto při náhlém krvácení a při jeho opakovaném výskytu, zvláště u osob starších 50 let, je nezbytné navštívit lékaře, aby byla včas odhalena pravá příčina krváčení. Na druhé straně nutno říci, že výskyt hemoroidů není v přímé souvislosti s těmito onemocněními.

Vyšetření

Vyšetření hemoroidů provádí lékař **pohledem, prstem a rektoskopem**. **Rektoskop** je tuhý nebo ohebný dalekohled, který umožňuje pozorování změn v konečníku okem. Přitom lze provádět i různé drobné chirurgické zákroky, odebírat vzorky tkáně na vyšetření, stavět krváčení a další.

Komplikace

Nejčastější komplikací hemoroidů je **krváčení**, které postihuje většinu nositelů tohoto onemocnění. Jinou komplikací je náhle vzniklá **bolest v řiti**, která se dostavuje většinou v noci a nutí na stolici, ovšem většinou bez úspěchu. Při pohmatu řitního otvoru pocítíme větší bolestivou bulku, která má namodralou barvu. Podobně, jako je tomu u žil na dolních končetinách, dochází i v této oblasti k **zánětlivé tromboze** (ucpání žíly krevní sraženinou). Pacienta tento stav vyleká a většinou brzy navštíví lékaře, který ho vyšetří a uklidní, že nejde o onemocnění nádorové. Náprava takového stavu spočívá buď v léčbě konzervativní nebo operativní. **Operativní** se provádí v těžších případech a spočívá v odstranění krevní sraženiny (trombu). **Konzervativní léčba** směřuje hlavně k úlevě od bolesti a zmenšení trombozovaného žilního uzlu. K tomu účelu se využívají především vlažné **sedací koupele** s příměsí heřmánku nebo hypermanganu. Zásadně nepoužíváme ani vody ledové ani vařící, protože vedou ke křeči

svaloviny svěrače a většinou i k větší bolesti. Velmi vhodné je použití vlažné sprchy, jejíž trvalý několikaminutový proud působí zlepšení krevního průtoku v zanícené žíle. Dalším vhodným přídatkem jsou **protizánětlivé masti**, které mají za cíl zklidnit zánětlivý proces i v období mimo působení lázně.

Záněty a krváčení v oblasti hemoroidů většinou vedou k nedodržování dostatečné hygieny a následkem toho k **porušení obranyschopnosti kůže**. Ve žlázkách v blízkosti řitního otvoru nebo přímo na kůži se mohou usídlit mikroby a kvasinky. Tento stav vede ke zvýšenému svědění a kožní vyrážce, která je někdy provázena výsevem mokvajících plošek. Hlavním lékem je především **dostatečná hygiena**, spočívající v pravidelném omývání krajiny řitě a konečníku neдрáždivým (tedy co nejméně voňavým) mýdlem a vodou po každé stolici. Tento požadavek lze splnit většinou pouze doma, neboť u nás není zvykem pravidelné omývání po stolici, jako je tomu např. v arabských zemích. Ve Skandinávii se již můžeme setkat s uzamykatelnými toaletními místnostmi, které sice nebývají rozděleny podle pohlaví, ale zato jsou k provedení osobní hygieny vybavené teplou a studenou vodou. Takto koncipovaná zařízení umožňují i během cestování mimo domov dostatečnou hygienu dolních tělesných partií.

Prevence

I když je jisté velmi obtížné preventivními prostředky zamezit vzniku hemoroidů a odstranit jejich projevy, lze přece jen docílit toho, aby obtíže byly co nejkratší a nejméně bolestivé, aby se neobjevovaly často a tak zbytečně neznepríjemňovaly život.

Na prvním místě je to **péče o pravidelnou stolici a odstranění zácpy**. Tomu napomáhá **vhodné složení stravy a dostatek tělesného pohybu**. Používání projímadel není vhodné, zvláště v době obtíží. Nedostatek fyzické aktivity a převážně sedavý životní styl mají rovněž podíl na hemoroidálních obtížích. Proto zvláště osobám se sedavým zaměstnáním (úředníci, pokladní) zdůrazňujeme důležitost dostatku tělesného pohybu. Velmi účinné je **plavání**, které přispívá ke zlepšení krevního oběhu v oblasti konečnickového cévního systému. Za další důležitou složku prevence hemoroidálních obtíží se považuje i složení potravy. Osoby, které požívají stravu s nedostatkem **vlákniny**, mají stolici řídkou a malého objemu dráždící konečník a řiť. Strava s nadbytkem vlákniny je považována za všeobecně prospěšnou pro prevenci různých onemocnění, jako je rakovina střev, zácpa a celé řady dalších včetně hemoroidů. Vlákna působí příznivě na zvětšení obsahu střeva, zpomalení jeho činnosti a zabraňuje vstřebávání nevhodných látek, a to i látek nádorotvorné povahy. Takovou stravou je například **ovoce** s velkým obsahem celulózy a pektinu (pomeranče, jablka), **zelenina** (zvláště zelí). Vlákna obsahují i **otruby**, což jsou slupky z vymleté mouky. Vhodným pokrmem je dále **celozrnný (černý) chléb** z nevymílané mouky. Rovněž **luštěniny** (hrách, fazole, čočka) mají velký obsah vlákniny. Mají navíc i velký obsah rostlinných bílkovin a jsou proto i vhodným zdrojem látek výživných. Nevhodné, zvláště při akutních obtížích, jsou dráždivé potraviny a pochutiny. Z nejvýznamnějších jmenujme alespoň nadměrné **kořenění potravin** (pepř), dále **alkohol, kávu a kouření**.